

KREATIV YONDASHUV ASOSIDA TALABALARNING BADIY-ESTETIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10133679>

Tojiboyev Jaxongir Umijon o'gli

FarDU Pedagogika kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada talabalarda badiiy-estetik kompetentlikni rivojlantirishda kreativ yondashuvni qo'llash va shu orqali ularda badiiy-ijodiy qobiliyatlar hamda badiiy-ijodiy mustaqillikni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar

badiiy-estetik, kompetensiya, kreativlik, model, yondashuv.

Bugungi kunda mamlakatimizda san'at sohasidagi islohotlar jamiyatning ijtimoiy ma'naviy ta'limiy badiiy-estetik talab va ehtiyojlari asosida amalga oshirilmoqda. Chunki bugungi yoshlar davlatimiz tomonidan tashkil etilgan bolalar musiqa va san'at maktablaridan tashqari litsey – kollejlari, san'at va madaniyat oliy ta'lim muassasalari hamda pedagogika universitetlarida san'atning o'zi tanlagan yo'nalishlari bo'yicha mukammal bilim olish imkoniga egalar. Bundan tashqari eng chekka hududlarda ham bolalar musiqa va san'at maktablari faoliyat ko'rsatayotgani san'at va maaniyat sohasida yuksak badiiy-estetik kompetensiyaga ega bo'lgan, kreativ fikrlaydigan mutaxassislar tayyorlash imkonini beradi.

Respublikadagi barcha bolalar musiqa va san'at maktablari hamda maktabdan tashqari ta'lim muassasalari zamonaviy o'quv jihozlari bilan to'liq ta'minlangan. Shuningdek, mamlakatimizdagi barcha umumiy o'rta ta'lim maktablari ham bugungi kunda san'at sohasidagi yetuk mutaxassis kadrlar faoliyat olib bormoqda. Yaratilgan imkoniyatlar esa pedagoglardan yanada mas'uliyatliroq bo'lishni, o'quvchilar ongiga, ruhiyatiga tasviriy sanatining barcha qirralarini singdirishni talab etadi. Buning uchun esa, bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining bilimi tafakkuri, zarur pedagogik kompetentligi qatorida badiiy-estetik kompetentligi rivojlangan bo'lmog'i lozim. Ayniqsa ularda kreativ fikrlash kompetensiyasiga ega pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirish alohida e'tibor talab etadi.

Talabalarning badiiy-estetik kompetentligini rivojlantirish modeli va texnologiyalarini takomillashtirish mazkur jarayonni tashkil etishga doir izlanishlar hamda tamoyillarini aniqlashtirishni taqozo etadi. Shuning uchun ham, bizningcha, har qanday ilmiy ishning eng ustuvor vazifalaridan biri, aniq tadqiqotning dastlabki nuqtai nazarlari va amalga oshirish usullarini aniqlash hamda tahlil qilish, ularning kelajakdagi istiqbollari to'g'ri baholash, keyinchalik bilish vositasi sifatida foydalanishdan iborat. Bu esa bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining badiiy-estetik kompetentligini rivojlantirishga oid yondashuvlar mohiyati va imkoniyatlarini tahlil qilish bilan bevosita bog'liq.

Mazmuniga ko'ra "yondashuv" atamasi ko'p qirrali bo'lib, quyidagi xususiyatlarni ifodalaydi:

- ta'lim ishtirokchilarining ijtimoiy ong va o'zaro munosabatini aks ettiruvchi g'oyaviy kategoriya;
- ta'lim jarayoni, uning komponentlari, pedagogik munosabatlarning subyektlari – pedagog va ta'lim oluvchilarning o'zaro faoliyatini tizimli tashkil etish;
- tadqiqot obyekti ifodalaydigan tushunchalar sifatida fundamental metodologik yo'nalish;
- faoliyatning asosiy mazmuni va yetakchi g'oyalarini belgilaydigan tamoyillar yig'indisi;
- o'qituvchining o'quvchilar va sinf jamoasi bilan o'zaro muloqotdagi madaniyatini belgilaydigan asosiy aksiologik yo'nalganlik.

Biz tadqiqotimizda nazariy va amaliy ahamiyatga ega materiallarni o'rganish asosida bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining badiiy-estetik kompetentligini rivojlantirishga doir kreativ yondashuvni aniqlashtirdik. Demak, yondashuvning yuqorida keltirilgan komponentlarining xususiyatlaridan kelib chiqqan holda kreativlik elementlari tatbiq etilsa badiiylilik, ijodiy yo'nalganlik imkoniyatlari ortadi.

Auditoriya va auditoriyadan tashqari faoliyatda individual kreativ muloqot jarayonida o'qituvchi o'quvchini nafaqat turli xil bilimlar bilan boyitadi, balki u bilan o'zining hayotiy va kasbiy tajribasi, dunyoning o'ziga xos hissiy qarashlari bilan o'rtoqlashadi. Ushbu jarayonda eng muhimi, san'at asarlarini mustaqil ravishda tahlil qilishga o'rgatish, ularning oldida ulkan san'at dunyosini, jahon san'at madaniyatini kashf etish va ijodiy o'zini o'zi qadrlashning yuqori mezonlarini shakllantirishdir. Bu esa shuni anglatadiki, yuqorida aytib o'tilganlarning barchasiga qo'shimcha ravishda, bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchisi boy tasavvurga, moslashuvchan nostandart fikrlashga, ongning birgalikdagi

faoliyati uchun rivojlangan qobiliyatga ega bo'lishi kerak, ya'ni, ijodiy fazilatlarga ega - kreativ shaxs bo'lishi kerak.

Kreativlikni shaxsning o'ziga xos xususiyati va uning aql-idrokining ko'rsatkichi namoyon bo'lishi sifatida taqdim etishda, avvalambor, bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchisining o'ziga xos xususiyatlarini ta'kidlash kerak: san'at asarlariga tashabbuskor yondoshish, ijodiy g'oyalarni yaratish qobiliyati, badiiy asarning rivojlantiruvchi qiyofasini doimiy ravishda takomillashtirish zarurati, bu yangi badiiy tafsilotlarni kiritish bilan bog'liq yoki aksincha, badiiy tasvirning yaxlitligini buzadigan barcha kamchiliklarni bartaraf etishdir. Shu sababli, bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchisining kreativligi san'at asarining badiiy-majoziy mazmunli mohiyatini mustaqil ravishda anglash va kompozitsiyaning badiiy kontseptsiyasini aktuallashtirishning dolzarb muammolarini mustaqil ravishda hal qilish, avvalgi san'at asarlari tajribasidan foydalanish va o'zgartirish qobiliyatida namoyon bo'ladi.

Ta'limiy va tarbiyaviy jarayonda pedagogik kreativlik talaba shaxsining o'ziga xosligini aks ettiruvchi ijodiy fazilatlar to'plami sifatida namoyon bo'ladi, bu uning maktab o'quvchilari bilan ishlashning maqbul shakllarini innovatsion izlashda o'z ifodasini topadi, natijada uning kasbiy faoliyatida ijodiy yondashuv asosida yuqori samaradorlikka erishishi ta'minlanadi.

Bo'lajak o'qituvchining kreativligi mash'ala sifatida uning ijodiy ishining barcha jihatlarini - ijro etuvchi va pedagogik masalalarni yoritib beradi hamda uning o'quvchilarining shaxsiy faoliyati bo'yicha fazilatlarini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi, ularning tasviriy yutuqlarini rag'batlantiradi va ularning ijodiy natijalarining samaradorligini belgilaydi. Shuning uchun talabaning shaxsiyati qanchalik yorqin va iste'dodli bo'lsa, uning ta'siri shunchalik kuchli va samaraliroq bo'ladi, bu esa tasviriy san'at o'qituvchilarini ijodiy mustaqillikka intilishlarini rag'batlantiradi.

Tasviriy san'atga innovatsion yo'naltirilgan ta'lim individual ijodiy yondashuvga asoslangan bo'lishi kerak. Shuning uchun o'quvchilarida kreativik fazilatlarini shakllantirishdan oldin bo'lajak o'qituvchi o'zining kreativ individualligining barcha qirralarini aniq bilishi, shaxsiy fazilatlari va kasbiy ko'nikmalarini, ayniqsa, muqarrar tuzatishga muhtoj bo'lganlarini yetarli darajada baholashi kerak. Doimiy ravishda o'zini takomillashtirishga bo'lgan ehtiyoj o'qituvchining innovatsion faoliyatining asosiy, asosiy sifati bo'lishi kerak. Chunki talabalar uchun uning shaxsiy va ijodiy qiyofasi asosan ularning hayotiy va ijodiy yo'nalishlari va da'volarini belgilaydigan standartga aylanadi.

Shunday qilib, tasviriy san'at ta'limini innovatsion tizimining asosi tasviriy san'at darslarida talabalarda badiiy-estetik kompetentlikni rivojlantirishga nisbatan kreativ pedagogik yondashuv bo'lishi mumkin. Bu esa tadqiqotimizda maxsus tashkil etilgan pedagogik jarayon sifatida ishlaydi, uning davomida tasviriy san'at talabalarining badiiy-estetik kompetentligini rivojlantirishga nisbatan ijodiy pedagogik ta'sirning murakkab nisbati va uning muvaffaqiyatli ishlashi uchun yaratilgan sharoitlar bilan belgilanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Tojiboyev, J. U. O. G. L. (2022). TALABALARDA ESTETIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI. *Academic research in educational sciences*, 3(1), 585-594.
2. SAIDKULOVICH, S.B., & UGLI, T. J. U. The Social Pedagogical Necessity of Developing Students' Aesthetic Culture in the Process of Globalization. *International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology*, 8(1), 75-77.
3. Umidjon o'g'li, T. J. (2022, November). KREATIV YONDASHUV ASOSIDA TALABALARNING ESTETIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH DOLZARB PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA. In *INTERDISCIPLINE INNOVATION AND SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE* (Vol. 1, No. 3, pp. 42-44).
4. Ugli, T. J. U. (2022). The role of aesthetic education in the preparation of future fine art teachers for professional activity. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 11(12), 60-64.
5. Umidjon o'g'li, T. J. (2022). HARMONY OF AESTHETIC EDUCATION, AESTHETIC CONSCIOUSNESS, AESTHETIC CULTURE AND EDUCATIONAL DEVELOPMENT. *World of Science*, 5(6), 12-15.
6. Umidjon o'g'li, T. J. (2023). TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA PEDAGOGIK KOMPONENTLAR VA VOSITALARNING AHAMIYATI. *Scientific Impulse*, 1(9), 1077-1080.
7. Umidjon o'g'li, T. J. (2022). BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARINING ESTETIK MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH MAZMUNI. *IJODKOR O'QITUVCHI*, 2(23), 473-475.
8. Umidjon o'g'li, T. J. (2022). KREATIV YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARINIG ESTETIK

KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH DOLZARB PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA. IJODKOR O'QITUVCHI, 2(23), 480-482.

9. Umidjon o'g'li, T. J. (2023). KREATIV YONDASHUV ASOSIDA TALABALARNING ESTETIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA OILANING ROLI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(18), 1395-1397.

10. Umidjon o'g'li, T. J. (2023). OILA-ESTETIK TARBIYANI AMALGA OSHIRISHNING ASOSIY BO'G'INI SIFATIDA. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(19), 972-975.

11. Umidjon o'gli, T. J. (2023). HAR TOMONLAMA BARKAMOL SHAXSNI SHAKLLANTIRISHDA ESTETIK MADANIYATNING O'RNI. Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities, 11(5), 2581-2585.

12. Umidjon o'g'li, T. J. (2023). ZAMONAVIY PEDAGOGIKADA TA'LIM PARADIGMALARI. Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities, 11(5), 2586-2589.